

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 3

Hoofdstuk 13   Inkomen en groei

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
13.1 Productie en inkomen	
Je kunt	
• de productiefactoren en hun beloningen noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren dat productie en inkomen twee zijden van dezelfde medaille zijn.	<i>Ja / Nee</i>
• het bbp op drie manieren berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• de volgende begripsonderscheidingen toepassen: netto/bruto, factorprijzen/ marktprijzen, binnenlands/nationaal.	<i>Ja / Nee</i>
• een staat van middelen en bestedingen opstellen.	<i>Ja / Nee</i>
13.2 Kringloop en nationale rekeningen	
Je kunt	
• een nationale kringloop opstellen/interpreteren.	<i>Ja / Nee</i>
• de getallen uit de kringloop in een stelsel van nationale rekeningen onderbrengen.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van macro-economische identiteiten de macro-economische balansvergelijking opstellen.	<i>Ja / Nee</i>
* uitleggen wat een positief nationaal spaarsaldo betekent voor de netto-export.	<i>Ja / Nee</i>
13.3 Economische groei	
Je kunt	
• op grond van een aantal gegevens de toename van het reëel bbp per capita berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat economische groei op lange termijn met 'ups and downs' gepaard gaat.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat de toename van de arbeidsproductiviteit voor een groot deel veroorzaakt wordt door de toename van de kwaliteit van de factor arbeid.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat niet alleen de kwantiteit, maar ook de kwaliteit van de factor kapitaal belangrijk is geweest voor de economische groei.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen op welke manier de multifactorproductiviteit economische groei bevordert.	<i>Ja / Nee</i>
• met voorbeelden uitleggen op welke manier instituties van belang zijn in het proces van economische groei.	<i>Ja / Nee</i>
13.4 Economische groei en welvaart	
Je kunt	
• het bestaan van de informele sector in verband brengen met de mate van nauwkeurigheid van de officiële bbp-cijfers.	<i>Ja / Nee</i>
• met een aantal voorbeelden duidelijk maken dat welvaart en het bbp per capita verschillende zaken zijn.	<i>Ja / Nee</i>
• duidelijk maken dat de relatie inkomen-welbevinden met afnemende meeropbrengsten te maken heeft.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele welvaartsindicatoren noemen.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 3

Hoofdstuk 14   Inkomensverdeling

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
14.1 Het meten van de inkomensverdeling	
Je kunt	
• onderscheid tussen primair, secundair en tertiair inkomen maken.	<i>Ja / Nee</i>
• een Lorenzcurve tekenen op grond van het gecumuleerde inkomensaandeel van de deelen.	<i>Ja / Nee</i>
• de relatie leggen tussen de Lorenzcurve en de Ginicoëfficiënt.	<i>Ja / Nee</i>
• de arbeidsinkomensquote (en de vermogensinkomensquote) berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• de gevolgen van veranderingen in de arbeidsinkomensquote aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
14.2 Nivellering en denivellering	
Je kunt	
• de begrippen nivellering en denivellering koppelen aan veranderingen in de ligging van de Lorenzcurve.	<i>Ja / Nee</i>
• de invloed van scholing (<i>human capital</i>) op de inkomensverdeling bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• de invloed van de sociale zekerheid op de inkomensverdeling bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• het verband leggen tussen de vermogensverdeling en de inkomensverdeling.	<i>Ja / Nee</i>
• verklaren dat, internationaal gezien, het vooral de Ginicoëfficiënt tussen landen is die de wereldongelijkheid doet toenemen.	<i>Ja / Nee</i>
14.3 Overheidsingrijpen in de inkomensverdeling	
Je kunt	
• enkele maatregelen noemen die ingrijpen in de primaire verdeling.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele maatregelen noemen die ingrijpen in de secundaire verdeling.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele maatregelen noemen die ingrijpen in de tertiaire verdeling.	<i>Ja / Nee</i>
• de begrippen progressie en degressie toepassen op het Nederlands belastingstelsel.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen, ook rekenkundig, hoe een vlaktaks werkt.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen, ook rekenkundig, hoe een negatieve inkomstenbelasting werkt.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 3

Hoofdstuk 15   Conjunctuur

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
15.1 Conjunctuur en bestedingen	
Je kunt	
• de productiecapaciteit en de effectieve vraag onderscheiden.	<i>Ja / Nee</i>
• de onderdelen van de effectieve vraag noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• van elk onderdeel van de effectieve vraag de bepalende factoren noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• de diverse fasen van de conjunctuurbeweging noemen en die koppelen aan de veranderingen in het reëel bbp.	<i>Ja / Nee</i>
• de verandering in een aantal conjunctuurindicatoren tijdens de diverse fasen van de conjunctuurbeweging bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• de diverse conjunctuurindicatoren plaatsen in het kader van de CBS-conjunctuurklok.	<i>Ja / Nee</i>
15.2 Een macro-economisch model	
Je kunt	
• het verloop van en de veranderingen in de macro-economische vraagcurve beredeneren en in een grafiek laten zien.	<i>Ja / Nee</i>
• het verloop van en de veranderingen in de macro-economische aanbodcurve beredeneren en in een grafiek laten zien, rekening houdend met de korte, middellange en lange termijn.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen, ook door middel van een grafiek, op welke manier reëel bbp en algemeen prijspeil worden bepaald.	<i>Ja / Nee</i>
• het effect laten zien van verschuivingen van de diverse curven in dit model.	<i>Ja / Nee</i>
15.3 De Phillipscurve	
Je kunt	
• een Phillipscurve tekenen en een verklaring geven voor het geschetste verband.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren dat de Phillipscurve een 'afruil' laat zien.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal kritische kanttekeningen bij de Phillipscurve maken.	<i>Ja / Nee</i>
• de theorie bespreken dat de Phillipscurve naar rechts opschuift onder invloed van de inflatieverwachtingen.	<i>Ja / Nee</i>
• de lange-termijn-Phillipscurve afleiden.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen wat de natuurlijke werkloosheid (NAIRU) inhoudt.	<i>Ja / Nee</i>
15.4 Conjunctuurbeleid en overheid	
Je kunt	
• het doel van het conjunctuurbeleid duidelijk maken.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele automatische stabilisatoren noemen en de werking ervan bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• bespreken hoe de anticyclische conjunctuurpolitiek in de diverse conjunctuurfasen werkt.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal factoren noemen die ervoor zorgen dat de anticyclische begrotingspolitiek niet altijd succesvol is.	

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 3

Hoofdstuk 16 Werk en werkloosheid

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
16.1 Beroepsbevolking, werkgelegenheid en werkloosheid	
Je kunt	
• een beschrijving geven van de vraag naar arbeid.	<i>Ja / Nee</i>
• een beschrijving geven van het aanbod van arbeid.	<i>Ja / Nee</i>
• voorbeelden geven van verborgen werkloosheid en verborgen werkgelegenheid.	<i>Ja / Nee</i>
• de invloed van het aanvullingseffect en het ontmoedigingseffect op het arbeidsaanbod beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil aangeven tussen arbeidsjaren en personen.	<i>Ja / Nee</i>
• verklaren waarom de participatiegraad van mannen hoger ligt dan die van vrouwen.	<i>Ja / Nee</i>
16.2 Oorzaken van de werkloosheid	
Je kunt	
• een aantal oorzaken noemen van kwantitatieve structurele werkloosheid.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal oorzaken noemen van kwalitatieve structurele werkloosheid.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal oorzaken noemen van frictiewerkloosheid.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal oorzaken noemen van conjuncturele werkloosheid.	<i>Ja / Nee</i>
• voor elk van de bovengenoemde vormen van werkloosheid apart mogelijke beleidsmaatregelen geven.	<i>Ja / Nee</i>
16.3 Arbeidsmarkt en lonen	
Je kunt	
• beredeneren van 'de' arbeidsmarkt niet bestaat.	<i>Ja / Nee</i>
• het effect van loonstarheid beredeneren.	<i>Ja / Nee</i>

Leerdoelen vwo Economie Integraal deel 3

Hoofdstuk 17 Monetaire zaken

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
17.1 Inflatie en deflatie	
Je kunt	
• de consumentenprijsindex berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• de begrippen inflatie en deflatie koppelen aan de CPI.	<i>Ja / Nee</i>
• een drietal andere maatstaven voor inflatie noemen (anders dan de CPI) en die vergelijken met het CPI.	<i>Ja / Nee</i>
• het effect van inflatie dan wel deflatie op de koopkracht berekenen.	<i>Ja / Nee</i>
• enkele andere gevolgen van inflatie dan wel deflatie noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschijnsel geldillusie beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
17.2 Oorzaken van inflatie en deflatie	
Je kunt	
• bestedingsinflatie met behulp van een macro-economisch vraag-en-aanbodmodel verduidelijken.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal oorzaken van kosteninflatie noemen.	<i>Ja / Nee</i>
17.3 Soorten geld, geldschepping en banken	
Je kunt	
• de verschillende onderdelen van de binnenlandse liquiditeitenmassa noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• de begrippen geldschepping en geldvernietiging definiëren.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren op welke manier substitutie de binnenlandse geldhoeveelheid beïnvloedt.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren op welke manier transformatie de binnenlandse geldhoeveelheid beïnvloedt.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren met behulp van een bankbalans op welke manier wederzijdse schuldaanvaarding de binnenlandse geldhoeveelheid beïnvloedt.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van het begrip liquiditeit beredeneren dat banken niet eindeloos geld kunnen scheppen.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van het begrip solvabiliteit beredeneren dat banken in problemen komen als klanten hun geld naar andere banken overmaken.	<i>Ja / Nee</i>
17.4 Monetair beleid	
Je kunt	
• de relatie tussen de nationale centrale banken en de Europese Centrale Bank beschrijven.	<i>Ja / Nee</i>
• de taken van de centrale banken noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen waarom de ECB een inflatie van tegen de 2 procent nastreeft.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat de verkeersvergelijking van Fisher een identiteit is.	<i>Ja / Nee</i>
• berekeningen maken met de verkeersvergelijking.	<i>Ja / Nee</i>
• de begrippen oppotten en ontpotten in verband brengen met de verkeersvergelijking.	<i>Ja / Nee</i>
• het verschil tussen de omloopsnelheid en de inkomensomloopsnelheid van het geld uitleggen.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen hoe het rentebeleid van centrale banken werkt.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen hoe de kasreserveregeling van centrale banken werkt	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen hoe valutaswaps werken.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen dat de <i>zero lower bound</i> de speelruimte van centrale banken beperkt.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen hoe <i>quantitative easing</i> werkt.	<i>Ja / Nee</i>

Hoofdstuk 18

Economie internationaal

Controlelijst: omcirkel of je de leerdoelen wel of niet beheerst. Herhaal bij 'Nee' de theorie en/of opgaven of lees de samenvatting totdat je 'Ja' kunt omcirkelen.

Leerdoelen	Beheersing
18.1 De betalingsbalans	
Je kunt	
• een beschrijving geven van de verschillende onderdelen van de betalingsbalans.	<i>Ja / Nee</i>
• onderscheid maken tussen formeel en materieel evenwicht op de betalingsbalans.	<i>Ja / Nee</i>
• de openheid van een economie vaststellen door middel van de berekening van de export- en de importquote.	<i>Ja / Nee</i>
• een onderscheid maken tussen de begrippen wederuitvoer en doorvoer.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van de macro-economische balansvergelijking duidelijk maken dat een overschot op de lopende rekening samengaat met een spaaroverschot.	<i>Ja / Nee</i>
18.2 Internationale handel	
Je kunt	
• een onderscheid maken tussen absolute en relatieve (comparatieve) kostenverschillen.	<i>Ja / Nee</i>
• met behulp van het aantal arbeidsuren dat nodig is om een product te maken, bepalen welk land een comparatief voordeel heeft bij de productie van welk product.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal andere oorzaken noemen die de richting van de internationale handel bepalen.	<i>Ja / Nee</i>
• beredeneren dat het prijsniveau in een land mede bepaald wordt door de combinatie van de loonhoogte en de arbeidsproductiviteit.	<i>Ja / Nee</i>
• voor- en nadelen van vrijhandel/globalisering noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal motieven noemen die een land kan aanvoeren om over te gaan tot protectie.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal maatregelen noemen om de invoer te beperken.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal maatregelen noemen om de uitvoer te stimuleren.	<i>Ja / Nee</i>
• de nadelen van protectie bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
18.3 Wisselkoersen	
Je kunt	
• de koersschommelingen van een vrije wisselkoers uitdrukken in een bepaald percentage appreciatie dan wel depreciatie.	<i>Ja / Nee</i>
• de vraag naar een bepaalde valuta koppelen aan de lopende rekening en de financiële rekening van de betalingsbalans.	<i>Ja / Nee</i>
• het aanbod van een bepaalde valuta koppelen aan de lopende rekening en de financiële rekening van de betalingsbalans.	
• de verschuivingen van vraag- dan wel aanbodcurve m.b.t. een bepaalde valuta interpreteren en de gevolgen ervan aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
• de invloed van een renteverandering voor de wisselkoers aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
• de voor- en nadelen van vrije wisselkoersen aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen op welke manier een centrale bank bij vaste koersen de wisselkoers binnen de afgesproken interventiepunten houdt (ook met een rekenvoorbeeld).	<i>Ja / Nee</i>
• uitleggen waarom revaluatie en devaluatie soms nodig zijn in een systeem van vaste koersen.	<i>Ja / Nee</i>
18.4 Europese samenwerking	
Je kunt	
• je kunt een aantal vormen van internationale economische samenwerking en hun kenmerken noemen.	<i>Ja / Nee</i>
• de verschillen tussen een vrijhandelszone en een douane-unie aangeven.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal motieven noemen voor de vorming van de EMU.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal convergentiecriteria noemen en het nu ervan bespreken.	<i>Ja / Nee</i>
• aangeven waarom het Stabiliteits- en Groeipact nodig is.	<i>Ja / Nee</i>
• een aantal verschillen tussen EU-landen noemen die de samenwerking soms problematisch maken.	<i>Ja / Nee</i>